Секція Освітні науки	
УДК 378.015.31:172.15:796.011.3	
Дата першого надходження статті до видання	2026-10-15
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-11-15
Дата публікації/оприлюднення	2026-11-15

Креативні педагогічні технології патріотичного виховання здобувачів вищої освіти у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності в університеті

Петренко Наталя Валеріївна
кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри фізичного виховання
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна
e-mail: petrenkonv@i.ua
https://orcid.org/0000-0001-9510-6737

Медведєва Лариса Михайлівна
старший викладач кафедри фізичного виховання
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна
e-mail: medvedeva.l.m@ukr.net
https://orcid.org/0009-0007-9619-9390

Анотація. У статті розглянуто теоретико-прикладні засади використання креативних педагогічних технологій для патріотичного виховання здобувачів вищої освіти у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності університету. Актуальність проблеми зумовлена необхідністю поєднання фізичного розвитку, підтримання психосоціального благополуччя, формування української національної та громадянської ідентичності й відповідальної участі молоді у житті громади. Метою роботи є обґрунтування структури й умов застосування педагогічних технологій, які інтегрують рухову активність, співпрацю, рефлексію та суспільно значущу діяльність. Методологічну основу становлять компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований та ціннісний підходи; застосовано аналіз нормативних документів, тематичне зіставлення наукових публікацій, понятєве уточнення та педагогічне моделювання. Запропоновано розрізняти оздоровчий, соціально-комунікативний і громадянсько-ціннісний результати, не ототожнюючи їх між собою. Як перспективні рішення систематизовано командні рухові квести з історико-краєзнавчим змістом, навчання у співпраці, студентське проєктування оздоровчих подій для громади, рефлексивні практики та цифрові інструменти зворотного зв’язку. Описано концептуальну модель, що пов’язує мету, педагогічні умови, етапи діяльності, індикатори оцінювання й етичні запобіжники. Наголошено, що участь у спортивній події або зростання рухової активності не є автоматичним доказом сформованості патріотичних переконань. Практичну цінність мають приклади освітніх сценаріїв і матриця показників для майбутньої апробації. Робота не містить результатів педагогічного експерименту чи опитування; висновки мають характер теоретичного обґрунтування й рекомендацій, які потребують перевірки у конкретному університетському середовищі. Окремо визначено ризики примусу, виключення студентів з різними можливостями, інструментального використання патріотичної тематики та небезпечної організації активностей під час воєнного стану.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

Ключові слова: патріотичне виховання, громадянська ідентичність, фізкультурно-оздоровча діяльність, вища освіта, креативні педагогічні технології, навчання у співпраці, гейміфікація, соціально корисний проєкт, педагогічне моделювання.

Creative pedagogical technologies for patriotic education of higher education students through university physical activity and health promotion

Natalia Petrenko
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Physical Education
Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, Ukraine
e-mail: petrenkonv@i.ua
https://orcid.org/0000-0001-9510-6737

Larysa Medvedieva
Senior Lecturer, Department of Physical Education
Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, Ukraine
e-mail: medvedeva.l.m@ukr.net
https://orcid.org/0009-0007-9619-9390

Abstract. The article examines the theoretical and applied foundations for using creative pedagogical technologies to support patriotic and civic education of higher education students through university-based physical activity and health promotion. The issue is relevant because universities need to connect physical development and psychosocial well-being with Ukrainian national and civic identity, social responsibility, and meaningful participation in community life. The purpose is to substantiate the structure and conditions of pedagogical approaches combining movement, cooperation, reflection, and socially beneficial action. The methodological framework integrates competency-based, activity-oriented, learner-centred, and values-based perspectives. Document analysis, thematic comparison of scholarly publications, conceptual clarification, and pedagogical modelling are employed. Health-related, social-communicative, and civic-values outcomes are distinguished rather than treated as interchangeable. The proposed pedagogical toolkit includes collaborative movement quests with local-history content, cooperative learning, student-designed health events for community partners, structured reflection, and digital feedback tools. A conceptual model links educational objectives, implementation conditions, stages of activity, possible assessment indicators, and ethical safeguards. Participation in sport or increased physical activity should not be interpreted as direct evidence of patriotism. The practical contribution consists of illustrative learning scenarios and an assessment matrix that can inform subsequent university-based pilot studies. Importantly, the manuscript does not report an intervention, student survey, experimental comparison, or measured impact. Its results consist of a reasoned synthesis of accessible sources and a proposed design to be discussed, adapted, and validated by the authors and relevant stakeholders. Particular attention is paid to voluntariness, equitable access for students with different abilities, the avoidance of ideological coercion, and activity safety in wartime conditions. The applicability of the proposed framework to a specific institution requires curricular alignment, staff preparation, ethical review where appropriate, and an empirical assessment of feasibility and outcomes.

Keywords: patriotic education, civic identity, physical activity, higher education, creative pedagogy, cooperative learning, gamification, service-learning, pedagogical modelling.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

Вступ

Актуальність проблеми. Патріотичне виховання у сучасному університеті доцільно розглядати як розвиток усвідомленої належності до української політичної спільноти, відповідального ставлення до її культурної спадщини, прав і свобод та готовності діяти на користь громади. Закон України № 2834-IX визначає засади державної політики у сфері української національної та громадянської ідентичності [1]. Відтак фізкультурно-оздоровча діяльність може бути не тільки простором рухової практики, але й середовищем командного рішення, взаємодопомоги, самоврядування та соціально корисної ініціативи.

Водночас зв'язок між фізичною активністю та патріотичним вихованням не є безпосереднім або гарантованим. Документ UNESCO наголошує на доступності, інклюзії й недискримінації у фізичному вихованні [2], а рекомендації ВООЗ визначають самостійні переваги рухової активності для здоров'я [3]. Тому ціннісний результат потребує спеціально організованої освітньої взаємодії, а не лише участі у спортивних заходах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження впливу фізичної активності на психологічне благополуччя студентів вищої освіти відзначають потенційні переваги відповідних інтервенцій, хоча оцінки ефектів, дизайн досліджень та якість доказів неоднорідні [4; 5]. Теорія самодетермінації у педагогічних інтервенціях акцентує задоволення потреб в автономії, компетентності та пов'язаності з іншими людьми [6]. Отже, освітня програма має не лише забезпечити рухову активність, а й давати здобувачу можливість вибору ролі та усвідомлення внеску. Підхід service-learning поєднує навчальні цілі із виконанням реальних суспільно корисних завдань; метааналіз демонструє зв'язок із громадянською залученістю, соціальними навичками та освітніми результатами [7]. У сфері фізичного виховання огляди спортивно-освітніх і гібридних педагогічних моделей вказують на значення розподілу ролей, командної відповідальності й системної організації діяльності [8; 9]. Сучасний огляд гейміфікації вказує на її мотиваційні можливості, але досліджував переважно підлітків, що обмежує пряме перенесення висновків на університетську аудиторію [10]. Узагальнення кооперативного навчання у фізичному вихованні розглядають когнітивні, соціальні, афективні й рухові наслідки [11; 12]. Огляд колаборативних та ігрових педагогік охоплює також університетські вибірки й фіксує неоднорідність результатів [13]. Додатково праці про психічне здоров'я студентів [14] і цифрову гейміфікацію [15] підкреслюють необхідність чітко визначати цільову групу, показники й обмеження екстраполяції.

У межах громадянсько-орієнтованого підходу до фізичного виховання доцільно чітко розрізняти три компоненти: тілесно-руховий досвід, культуру взаємодії та громадянське осмислення досвіду. Перший компонент пов'язаний із безпечним рухом, саморегуляцією навантаження і формуванням навичок підтримання здоров'я; другий – із переговорним розподілом командних ролей, справедливістю правил і відповідальністю за партнера; третій – із добровільним перенесенням опанованих практик у життя студентської або територіальної громади. У цьому розмежуванні принциповим є те, що успішність у спортивному завданні не може слугувати показником

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

патріотизму: необхідні окремі педагогічні процедури рефлексії, обговорення суспільного значення діяльності й етичного вибору. Окремої уваги заслуговує співвідношення індивідуальної автономії та колективної відповідальності. Дослідження втручань, побудованих на теорії самодетермінації, обґрунтовують важливість автономії, компетентності та належності у навчальному контексті [6]. Водночас кооперативне навчання у фізичному вихованні розглядається як умова взаємної підтримки та активного залучення [11; 12]. Поєднання цих підходів не передбачає підпорядкування індивідуальних потреб груповій меті; натомість пропонується конструювати завдання, у яких спільний успіх можливий завдяки різним і рівноцінним формам участі. Таким чином, особисті рухові можливості, стан здоров'я та ступінь фізичної підготовленості не повинні визначати доступ студентів до значущої громадянської ролі.

Виділення невирішеної частини проблеми. Виявлена теоретична прогалина полягає не у відсутності спортивних або громадянських практик як таких, а в недостатній визначеності педагогічного механізму, який переводить досвід командної фізкультурної діяльності у рефлексивно осмислену громадянську дію. Потребують уточнення співвідношення фізкультурних, соціальних і громадянських результатів, доступні індикатори їх оцінювання та запобіжники щодо інклюзивності, добровільності й безпеки.

Мета статті. Теоретично обґрунтувати та структурно описати комплекс креативних педагогічних технологій патріотичного виховання здобувачів вищої освіти у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності університету. Завдання: уточнити понятєві межі; зіставити релевантні педагогічні підходи; побудувати концептуальну модель; запропонувати приклади застосування й систему індикаторів для подальшої апробації.

Наукова новизна. Як проєктовану авторську пропозицію виокремлено трирівневий результат (оздоровчий – комунікативний – громадянсько-ціннісний) і послідовність переходу від спільної рухової дії до рефлексії та добровільного внеску у життя громади. Статус наукової новизни й авторський пріоритет цієї конструкції мають бути додатково підтверджені авторками після повної перевірки літератури.

Практичне значення. Запропонована структура може використовуватися кафедрами фізичного виховання як основа для планування студентських рухових ініціатив, міждисциплінарних занять та подальшого оцінювання, але поки не є апробованою методикою.

Методологія

Методи дослідження. Дизайн – теоретико-прикладне педагогічне моделювання на основі цілеспрямованого тематичного опрацювання доступних наукових і нормативних джерел. Використано аналіз понять, зіставлення педагогічних моделей, групування технологій за провідним механізмом, логічне конструювання етапів та експлікацію очікуваних результатів. Це не систематичний огляд за PRISMA: повний відтворюваний протокол пошуку, незалежне подвійне рецензування джерел і формальна оцінка ризику упередженості не проводилися.

Джерела даних. Матеріальну базу рукопису становлять нормативний акт України, міжнародні документи щодо фізичної активності та інклюзивного спорту й наукові статті про кооперативне навчання, гейміфікацію, спортивно-освітні моделі, service-

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

learning і психологічне благополуччя. Статистичні дані студентів Миколаївського національного аграрного університету, внутрішні звіти кафедри, результати експерименту й первинні опитування не використовувалися. Одиницею теоретичного аналізу обрано не окремий спортивний захід, а педагогічний сценарій – сукупність цілі, умов участі, послідовності діяльностей, способів рефлексії та можливих ознак результату. Для кожного сценарію послідовно визначали: (1) потенційний освітній механізм; (2) специфіку рухової активності; (3) громадянсько-ціннісне завдання; (4) інклюзивну альтернативу; (5) ризики реалізації; (6) тип даних, які можна одержати під час майбутньої апробації. Це аналітична рамка авторського проєктування, а не протокол систематичного огляду або виконаного польового експерименту. Відбір джерел здійснено за тематичною релевантністю фізичному вихованню, мотивації до рухової активності, кооперативним моделям навчання, навчально-суспільній діяльності та громадянсько-ціннісним орієнтирам. Пріоритет надано нормативним і міжнародним документам та публікаціям, що узагальнюють первинні дослідження. Включені праці не становлять статистично репрезентативної вибірки всіх публікацій за темою. Через відмінності вікових груп, тривалості втручань і оцінюваних результатів узагальнення виконано якісно, без обчислення спільного розміру ефекту.

Інструменти аналізу. Аналітична матриця передбачала для кожного педагогічного підходу чотири питання: яку участь забезпечує технологія; які механізми взаємодії вона активує; який із трьох типів результату може підтримувати; якими спостережуваними ознаками та етичними умовами доцільно перевіряти її застосування. Результати матриці подано нижче як концептуальні пропозиції, а не емпірично встановлені залежності.

Обмеження дослідження. Пошук літератури був цільовим і не забезпечує повноти бібліографічного охоплення; джерела досліджують неоднакові популяції й не вимірюють однієї уніфікованої змінної «патріотизм». Частина доказів стосується школярів, а не здобувачів вищої освіти. Описані сценарії не проходили педагогічної апробації; їх ефективність, прийнятність, безпечність і ресурсомісткість потребують окремого дослідження.

Результати

Поняттєво-методологічні засади застосування креативних педагогічних технологій патріотичного виховання. У контексті дослідження креативні педагогічні технології патріотичного виховання здобувачів вищої освіти розглядаються як цілеспрямовано організована система педагогічних дій, що передбачає інтеграцію фізкультурно-оздоровчої діяльності, творчого розв’язання практичних завдань, командної взаємодії, громадянсько-ціннісного змісту та рефлексивного осмислення набутого досвіду. Їх визначальною особливістю є створення освітніх ситуацій, у яких здобувачі вищої освіти виступають не лише виконавцями запропонованих рухових завдань, а й активними учасниками проєктування, організації та оцінювання спільної діяльності.

Креативність зазначених технологій виявляється передусім у варіативності педагогічних сценаріїв, можливості самостійного ухвалення рішень, використанні міждисциплінарних зв’язків і створенні практично значущого продукту. Водночас фізкультурно-оздоровча діяльність набуває ширшого освітнього змісту, оскільки

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

поєднує завдання зміцнення здоров'я, розвитку рухової компетентності, формування навичок співробітництва, соціальної відповідальності та усвідомлення власної участі в житті університетської спільноти й територіальної громади.

У межах запропонованого підходу патріотичне виховання не ототожнюється з формальним відтворенням патріотичних гасел або обов'язковою демонстрацією світоглядних переконань. Його педагогічний потенціал пов'язується зі створенням умов для осмислення суспільної значущості взаємодопомоги, відповідального ставлення до спільного простору, поваги до культурно-історичної спадщини України та практичного досвіду участі в суспільно корисних ініціативах. При цьому особистісні переконання здобувачів освіти не можуть бути предметом примусового оцінювання.

Креативні педагогічні технології та особливості їх практичного застосування. На основі теоретичного узагальнення запропоновано комплекс взаємопов'язаних педагогічних технологій, які можуть застосовуватися в навчальних заняттях із фізичного виховання, спортивно-масових заходах, студентських ініціативах та позааудиторній фізкультурно-оздоровчій діяльності університету.

Першою технологією є *командний руховий квест «Маршрути відповідальної громади»*, що ґрунтується на поєднанні рухової активності, проблемно-пошукових завдань, елементів краєзнавства та командного ухвалення рішень. Учасники самостійно розробляють або проходять тематичні маршрути, виконують доступні фізичні вправи, аналізують перевірені історико-культурні матеріали та обговорюють значення окремих об'єктів для розвитку територіальної громади. Організація квесту передбачає варіативність ролей: координатора, навігатора, дослідника, виконавця рухових завдань і модератора групової рефлексії. Критеріями оцінювання доцільно визначати обґрунтованість командних рішень, достовірність використаної інформації, доступність участі та дотримання безпекових вимог. За умов обмеження очних заходів квест може реалізовуватися у форматі віртуального маршруту.

Другою технологією є *кооперативні спортивно-оздоровчі станції*, педагогічна сутність яких полягає в організації взаємного навчання та колективного розв'язання рухових завдань. Студентські групи розробляють комплекси фізичних вправ різної інтенсивності, визначають їх доступні модифікації, узгоджують правила виконання та здійснюють взаємне навчання. Особлива увага приділяється справедливому розподілу функцій, урахуванню індивідуальних можливостей учасників, взаємній підтримці та відповідальності за безпеку спільної діяльності. Такий формат створює педагогічні передумови для формування досвіду солідарної взаємодії, однак його вплив на громадянсько-ціннісні орієнтації потребує окремого дослідження.

Третю технологію становить *соціально орієнтоване проєктне навчання (service-learning) «Рухова подія для громади»,* яке передбачає поєднання освітніх завдань із добровільною суспільно корисною діяльністю. Здобувачі вищої освіти за погодженням із партнерською організацією визначають актуальну потребу, розробляють сценарій інклюзивного фізкультурно-оздоровчого заходу, готують інформаційні матеріали, визначають необхідні ресурси та заходи безпеки. Завершальним елементом є аналіз створеного продукту, внеску учасників і можливостей удосконалення майбутніх ініціатив. Важливо, що участь у волонтерській діяльності має залишатися добровільною,

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

а її наявність або відсутність не повинна використовуватися як безпосередній критерій патріотизму особи.

Четвертою технологією визначено *цифрову гейміфікацію фізкультурно-оздоровчої діяльності*, спрямовану на підтримку мотивації до рухової активності, саморегуляції та командного співробітництва. Її реалізація може передбачати індивідуальні рухові цілі, тематичні завдання, цифрові щоденники активності, інтерактивний зворотний зв'язок і символічне відзначення досягнень. Пріоритетними мають бути особистий прогрес, добровільність участі та якість взаємодопомоги. Натомість механізми публічного порівняння фізичних показників, які можуть створювати умови для дискримінації за станом здоров'я або рівнем фізичної підготовленості, доцільно виключити.

П'ятою технологією є *проблемно-орієнтоване проєктування «Доступний університетський маршрут»*, спрямоване на розвиток практичних умінь організації безпечної та інклюзивної рухової активності. У межах роботи студентські групи аналізують доступність університетського простору, розробляють варіанти прогулянкових маршрутів для учасників із різними можливостями пересування, визначають необхідні адаптації та створюють інформаційний продукт для університетської спільноти. Громадянсько-освітній складник цієї технології реалізується через осмислення рівного права на використання спільного простору, поваги до людської гідності та відповідальності за доступність освітнього середовища. За несприятливої безпекової ситуації передбачено дистанційне проєктування маршрутів із використанням планів приміщень та цифрових картографічних матеріалів.

Шостою технологією запропоновано *рухову майстерню «Команда, що навчає»*, яка передбачає самостійне створення та взаємне представлення адаптивних комплексів фізичних вправ. Студенти розробляють рухові завдання, обґрунтовують їх безпечність, визначають альтернативні форми виконання й організовують взаємне навчання. Освітня цінність технології полягає не лише в удосконаленні рухових умінь, а й у набутті досвіду відповідального лідерства, конструктивної комунікації, справедливого розподілу ролей і врахування потреб інших учасників. Рефлексивний етап передбачає обговорення якості співпраці, доступності завдань та можливостей удосконалення розроблених комплексів.

Для практичної інтеграції зазначених технологій в освітній процес університету запропоновано орієнтовний чотиритижневий дидактичний модуль. На першому тижні передбачено ознайомлення з принципами добровільності, інклюзивності та безпеки, визначення індивідуальних можливостей і формування команд. Другий тиждень орієнтований на виконання рухових квестів та кооперативних завдань. Протягом третього тижня здійснюється проєктування суспільно корисного продукту або фізкультурно-оздоровчої події. Четвертий тиждень присвячується представленню результатів, рефлексії, самооцінюванню та визначенню можливостей подальшого вдосконалення організованої діяльності. Запропонована тривалість модуля має демонстраційний характер і не розглядається як експериментально підтверджена оптимальна модель організації навчання. Конкретні часові параметри, обсяг рухового навантаження та форми участі мають визначатися відповідно до стану здоров'я

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

здобувачів освіти, освітніх потреб, матеріально-технічних можливостей університету та актуальних безпекових умов.

Концептуальна модель інтеграції креативних педагогічних технологій у фізкультурно-оздоровчу діяльність університету. Для системного представлення взаємозв'язків між освітніми цілями, змістом діяльності, педагогічними технологіями та очікуваними результатами запропоновано концептуальну модель, яка охоплює п'ять взаємопов'язаних компонентів: цільовий, змістовий, організаційний, процесуальний та оцінювальний.

Цільовий компонент визначає спрямованість освітньої діяльності на формування культури здоров'я, розвиток здатності до командної співпраці, соціальної відповідальності та усвідомлення значення особистого внеску в життя громади. Змістовий компонент об'єднує фізичні вправи, рухові ігри, спортивно-оздоровчі завдання, перевірені культурно-історичні матеріали та практичні ситуації громадянської взаємодії. Організаційний компонент забезпечує добровільний вибір ролей, інклюзивну участь, партнерську комунікацію, адаптацію фізичного навантаження та дотримання безпекових процедур. Процесуальний компонент реалізується через послідовність взаємопов'язаних етапів: діагностика потреб і ресурсів, спільне проєктування, практична діяльність, рефлексія та вдосконалення прийнятих рішень. Оцінювальний компонент передбачає аналіз якості участі, організації командної взаємодії, результатів виконання практичних завдань і змісту рефлексивних матеріалів.

Взаємозв'язок структурних компонентів запропонованої моделі та їх функціональне призначення систематизовано на рис. 1.

Рис. 1. Концептуальна модель інтеграції креативних педагогічних технологій патріотичного виховання у фізкультурно-оздоровчу діяльність здобувачів вищої освіти

Представлена на рис. 1 модель відображає послідовну взаємодію педагогічних компонентів, у межах якої освітні цілі конкретизуються через зміст фізкультурно-оздоровчої діяльності, реалізуються завдяки відповідним організаційним умовам і педагогічним технологіям та співвідносяться з визначеними критеріями оцінювання. Принципово важливим є зворотний зв'язок між оцінювальним, процесуальним та організаційним компонентами, оскільки результати рефлексії можуть слугувати підставою для перегляду педагогічних сценаріїв, адаптації завдань і вдосконалення форм взаємодії. Концептуальне значення моделі полягає в тому, що патріотичне виховання розглядається не як ізольований виховний захід, а як складник цілісного освітнього процесу, інтегрований у повсякденні практики фізичної активності,

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

співпраці та суспільно корисної діяльності. При цьому передбачається, що фізкультурно-оздоровчі завдання можуть створювати ситуації практичного засвоєння принципів взаємоповаги, солідарності та відповідальності. Проте характер і стійкість можливих змін громадянсько-ціннісних орієнтацій залишаються предметом подальшого емпіричного дослідження.

Критерії та показники оцінювання результативності запропонованих технологій. Для визначення можливостей подальшої педагогічної апробації запропоновано трирівневу структуру аналізу освітніх результатів, що охоплює фізкультурно-оздоровчий, соціально-комунікативний та громадянсько-ціннісний виміри.

Фізкультурно-оздоровчий вимір характеризує доступність рухової діяльності, усвідомленість вибору фізичного навантаження, засвоєння правил безпечного виконання вправ та готовність до підтримання індивідуальної рухової активності. Соціально-комунікативний вимір охоплює здатність до узгодження командних рішень, розподілу функцій, надання взаємодопомоги, конструктивного розв'язання суперечностей і відповідального виконання спільних завдань. Громадянсько-ціннісний вимір передбачає аналіз аргументованості суджень щодо потреб громади, відповідального ставлення до спільного простору, достовірності використаних краєзнавчих матеріалів та усвідомлення суспільного значення добровільної участі у спільних ініціативах. Для практичного застосування зазначеної структури може бути розроблена карта педагогічного спостереження, що міститиме поведінкові дескриптори доступності участі, безпечності діяльності, якості взаємодії, завершеності групового продукту та рефлексивного осмислення набутого досвіду. Доцільним є застосування принципу багатоджерельності, за якого педагогічне спостереження доповнюється добровільним самоаналізом студентів, аналізом створених матеріалів і, за наявності відповідної згоди, зворотним зв'язком партнерів громадських ініціатив.

Водночас запропоновані показники не можуть розглядатися як стандартизований інструмент вимірювання патріотизму. Їх використання для кількісного дослідження потребуватиме окремого обґрунтування операціоналізації змінних, перевірки валідності й надійності методик, розроблення етичного протоколу та визначення допустимих меж інтерпретації отриманих даних.

Організаційно-педагогічні умови реалізації запропонованої моделі. Результативність упровадження креативних педагогічних технологій теоретично пов'язується з дотриманням комплексу організаційно-педагогічних умов, до яких належать добровільність участі, інклюзивність освітнього середовища, педагогічна підготовленість викладачів, достовірність інформаційних матеріалів, доступність рухових завдань, міжсуб'єктна взаємодія та систематична рефлексія.

Особливого значення набуває безпекова адаптація технологій до умов функціонування українських університетів під час воєнного стану. Для закладів вищої освіти міста Миколаєва необхідним є врахування актуальних рішень адміністрації щодо організації освітнього процесу, правил цивільного захисту, доступності захисних споруд та можливостей своєчасного припинення занять у разі виникнення небезпеки. За відповідних обмежень очні рухові маршрути мають замінюватися безпечними аудиторними або дистанційними формами діяльності, які забезпечують збереження освітніх цілей без створення додаткових ризиків для учасників. Окремою умовою є

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

дотримання етичних принципів організації освітньої діяльності. Виконання завдань не повинно передбачати примусового оприлюднення персональних маршрутів, геолокаційних даних, відомостей про стан здоров'я або особистих переконань студентів. Збирання й оброблення персональних даних можливі лише за наявності належних правових підстав, визначеної мети та відповідних процедур захисту інформації.

Так, систематизація креативних педагогічних технологій дала змогу сформувати цілісний концептуальний підхід до інтеграції патріотичного виховання у фізкультурно-оздоровчу діяльність університету. Запропонована модель поєднує зміст фізичного виховання з практиками командної взаємодії, творчого проєктування, громадянської відповідальності та рефлексивного навчання. Її потенційна педагогічна цінність полягає у створенні умов для переходу від переважно репродуктивного виконання рухових завдань до усвідомленої співпраці та спільного розв'язання соціально значущих проблем. Водночас запропонована модель є результатом теоретичного узагальнення та педагогічного проєктування, а не експериментального підтвердження ефективності окремих технологій. Подальші дослідження мають бути спрямовані на перевірку здійсненності запропонованих сценаріїв, дослідження досвіду участі студентів, уточнення системи показників та визначення умов, за яких фізкультурно-оздоровча діяльність може сприяти розвитку соціальної відповідальності й громадянської компетентності здобувачів вищої освіти.

Обговорення

Інтерпретація результатів. Запропонована модель розглядає патріотичне виховання як практику відповідальної участі, а не як додавання гасел до спортивних вправ. Її причинне припущення полягає в тому, що кооперація створює досвід взаємозалежності, рефлексія допомагає осмислити його як соціальну відповідальність, а партнерська діяльність пов'язує цей досвід із потребами місцевої спільноти. Цей механізм є теоретично правдоподібним, але потребує емпіричної перевірки.

Порівняння з іншими дослідженнями. У літературі фізична активність переважно пов'язується з показниками здоров'я та самопочуття [4; 14], тоді як service-learning – із громадянською залученістю [7]. Кооперативні та спортивно-освітні моделі характеризують механізми участі й командної взаємодії [8; 9; 11; 12]. Гейміфікаційні рішення здатні підтримувати мотивацію в окремих вікових групах [10; 15], але не встановлюють прямого впливу на національно-патріотичні установки. Отже, запропонована інтеграція є педагогічною гіпотезою міждисциплінарного характеру.

Порівняння наявних підходів дає змогу виявити кілька змістовних суперечностей. По-перше, спортивно-освітні моделі пропонують структури рольової участі, проте ці структури не гарантують громадянської інтерпретації діяльності [8; 9]. По-друге, гейміфікація може підтримувати залученість, але домінування змагальних рейтингів потенційно суперечить принципу рівного доступу; огляди за участю дітей і підлітків не дають підстав узагальнювати ефекти на всі університетські контексти [10; 15]. По-третє, навчання через служіння громаді має доказову базу щодо освітніх і громадянських результатів [7], однак його інтеграція саме в заняття з фізичного виховання потребує окремого педагогічного дизайну. Запропонована модель намагається з'єднати ці

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

напрями через дію, командну рефлексію та добровільний суспільний внесок, зберігаючи відмінності їхніх цілей.

Суттєвим обмеженням трансферу міжнародних досліджень є контекст. Праці, присвячені фізичному вихованню школярів, відрізняються від університетської практики рівнем автономії учасників, розкладом, мотивами участі та структурою організаційних можливостей. Крім того, обговорення громадянської ідентичності в Україні має власні правові та суспільні передумови. Відтак порівняння джерел підтримує доцільність проєктування моделі, але не доводить її дієвість для конкретного закладу вищої освіти. Така перевірка вимагатиме відокремлення чинників самого педагогічного сценарію від впливу викладача, складу груп і зовнішніх обставин.

Наукова новизна (розгорнуто). Концептуальний внесок проєкту рукопису полягає у розмежуванні результатів трьох рівнів та описі переходу «рухова взаємодія – спільна відповідальність – рефлексія – добровільна громадянська дія». Водночас пріоритет і повнота порівняння з українськими педагогічними працями потребують додаткової авторської перевірки; твердження про вперше запропонований підхід не висувається.

Практичне значення. Матриця може бути використана для проєктування модульного курсу, студентського клубу або факультативної події. Для наступного дослідження доцільно спочатку перевірити придатність і прийнятність технологій, далі – провести пілотування з добровільною участю і лише після цього оцінювати можливі зміни валідними методами. Облік кількості заходів сам по собі не є показником сформованості громадянської ідентичності. Пропонована траєкторія впровадження передбачає три послідовні кроки. На першому кроці експертна група з фахівців фізичного виховання, педагогіки, психології та університетської безпеки оцінює прийнятність і змістову коректність завдань. На другому кроці проводиться невелика добровільна пілотна апробація, спрямована насамперед на перевірку здійсненності, доступності й організаційних ризиків. Лише на третьому кроці за наявності відповідного дозволу й валідних інструментів можливе порівняльне дослідження освітніх результатів. Така послідовність зменшує ризик передчасних тверджень про результативність. Під час підготовки викладачів до реалізації сценаріїв важливо передбачити не тільки інструктаж щодо рухових вправ, але й фасилітацію групових обговорень, базові навички доступного викладання та принципи ненасильницької комунікації. Окремим критерієм якості варто вважати можливість студента відмовитися від конкретної активності без негативних академічних наслідків, якщо передбачено педагогічно рівноцінну альтернативу. Взаємодія з громадськими партнерами має здійснюватися лише за погодженими цілями та без перенесення на студентів професійних обов'язків або ризиків, які виходять за межі освітньої діяльності.

Декларація щодо використання штучного інтелекту. Під час підготовки рукопису статті автори використовували генеративний інструмент штучного інтелекту ChatGPT (OpenAI, версія GPT-4o) виключно з метою покращення стилю, граматичної перевірки та підвищення читабельності англомовного тексту. Після використання цього інструменту автори переглянули, відредагували та повністю верифікували весь зміст, беручи на себе повну відповідальність за остаточну редакцію матеріалу. ШІ не

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

використовувався для генерації ідей дослідження, аналізу даних чи формулювання наукових висновків.

Висновки

За результатами тематичного аналізу джерел і педагогічного моделювання сформульовано концептуальну пропозицію інтеграції кооперативного навчання, рухових квестів, service-learning, рефлексії та обмеженої гейміфікації в університетську фізкультурно-оздоровчу діяльність. Її зміст пов'язує оздоровчу, соціально-комунікативну та громадянсько-ціннісну цілі за умови чіткого розмежування критеріїв їх досягнення.

Практичний результат цієї теоретико-прикладної роботи – опис педагогічного циклу, чотирьох типів освітніх сценаріїв, етичних умов та орієнтовних індикаторів подальшої апробації. Ефективність запропонованої системи у Миколаївському національному аграрному університеті не оцінювалася, тому будь-які твердження про реальне зростання патріотизму студентів були б передчасними.

Перспективою є авторське уточнення моделі, погодження програми з університетом, експертна оцінка її змісту й проведення окремого емпіричного дослідження за належних етичних і безпекових умов.

Список використаних джерел

1. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20

2. UNESCO. International Charter of Physical Education, Physical Activity and Sport. 2015. URL: https://www.unesco.org/en/legal-affairs/international-charter-physical-education-physical-activity-and-sport

3. World Health Organization. WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour: at a glance. 2020. URL: https://www.who.int/publications/i/item/9789240014886

4. Huang K., Beckman E. M., Ng N. та ін. Effectiveness of physical activity interventions on undergraduate students' mental health: systematic review and meta-analysis. Health Promotion International. 2024. 39(3). daae054. https://doi.org/10.1093/heapro/daae054

5. Donnelly S. The effectiveness of physical activity interventions in improving higher education students' mental health: A systematic review. Health Promotion International. 2024. 39(2). daae027. https://doi.org/10.1093/heapro/daae027

6. Wang Y., Wang H., Wang S., Wind S. A., Gill C. A systematic review and meta-analysis of self-determination-theory-based interventions in the education context. Learning and Motivation. 2024. 87. 102015. https://doi.org/10.1016/j.lmot.2024.102015

7. Celio C. I., Durlak J., Dymnicki A. A meta-analysis of the impact of service-learning on students. Journal of Experiential Education. 2011. 34(2). https://doi.org/10.1177/105382591103400205

8. Zhang J., Soh K. G., Bai X., Mohd Anuar M. A., Xiao W. Optimizing learning outcomes in physical education: A comprehensive systematic review of hybrid pedagogical models integrated with the Sport Education Model. PLOS ONE. 2024. 19(12). e0311957. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0311957

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

9. Zhang J., Xiao W., Soh K. G. та ін. The effect of the Sport Education Model in physical education on student learning attitude: a systematic review. BMC Public Health. 2024. 24. 949. https://doi.org/10.1186/s12889-024-18243-0

10. Sal-de-Rellán A., Hernández-Suárez Á., Hernaiz-Sánchez A. Gamification and motivation in adolescents: Systematic review from Physical Education. Frontiers in Psychology. 2025. 16. 1575104. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1575104

11. Boke H., Aygun Y., Tufekci S., Yagin F. H., Canpolat B., Norman G., Prieto-González P., Ardigò L. P. Effects of cooperative learning on students' learning outcomes in physical education: a meta-analysis. Frontiers in Psychology. 2025. Vol. 16. 1508808. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1508808

12. Fernández-Espínola C., Abad Robles M. T., Collado-Mateo D., Almagro B. J., Castillo Viera E., Giménez Fuentes-Guerra F. J. Effects of Cooperative-Learning Interventions on Physical Education Students' Intrinsic Motivation: A Systematic Review and Meta-Analysis. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2020. Vol. 17, no. 12. 4451. https://doi.org/10.3390/ijerph17124451

13. Saha S., İlbak İ., Abdi E., Deutsch J., Katanić B., Choudhary S., Choudhary P. K., de Souza L. N., da Silva Júnior R. R., Tornóczky G. J. How do students learn to move? A systematic review of collaborative and game-based pedagogies in physical education. Frontiers in Sports and Active Living. 2026. Vol. 8. 1830716. https://doi.org/10.3389/fspor.2026.1830716

14. Liu L., Xin X., Wang H., Zhang Y. Effectiveness of physical exercise on mental health among university students: a systematic review and meta-analysis. Frontiers in Psychology. 2025. 16. 1612408. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1612408

15. Wang M., Xu J., Zhou X., Li X., Zheng Y. Effectiveness of Gamification Interventions to Improve Physical Activity and Sedentary Behavior in Children and Adolescents: Systematic Review and Meta-Analysis. JMIR Serious Games. 2025. 13. e68151. https://doi.org/10.2196/68151

References

Boke, H., Aygun, Y., Tufekci, S., Yagin, F. H., Canpolat, B., Norman, G., Prieto-González, P., & Ardigò, L. P. (2025). Effects of cooperative learning on students' learning outcomes in physical education: A meta-analysis. *Frontiers in Psychology, 16*, 1508808. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1508808

Celio, C. I., Durlak, J., & Dymnicki, A. (2011). A meta-analysis of the impact of service-learning on students. *Journal of Experiential Education, 34*(2), 164–181. https://doi.org/10.1177/105382591103400205

Donnelly, S., Penny, K., & Kynn, M. (2024). The effectiveness of physical activity interventions in improving higher education students' mental health: A systematic review. *Health Promotion International, 39*(2), daae027. https://doi.org/10.1093/heapro/daae027

Fernández-Espínola, C., Abad Robles, M. T., Collado-Mateo, D., Almagro, B. J., Castillo Viera, E., & Giménez Fuentes-Guerra, F. J. (2020). Effects of cooperative-learning interventions on physical education students' intrinsic motivation: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(12), 4451. https://doi.org/10.3390/ijerph17124451

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X

Huang, K., Beckman, E. M., Ng, N., Dingle, G. A., Han, R., James, K., Winkler, E., Stylianou, M., & Gomersall, S. R. (2024). Effectiveness of physical activity interventions on undergraduate students' mental health: Systematic review and meta-analysis. *Health Promotion International, 39*(3), daae054. https://doi.org/10.1093/heapro/daae054

Liu, L., Xin, X., Wang, H., & Zhang, Y. (2025). Effectiveness of physical exercise on mental health among university students: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology, 16*, 1612408. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1612408

Saha, S., İlbak, İ., Abdi, E., Deutsch, J., Katanić, B., Choudhary, S., Choudhary, P. K., de Souza, L. N., da Silva Júnior, R. R., & Tornóczky, G. J. (2026). How do students learn to move? A systematic review of collaborative and game-based pedagogies in physical education. *Frontiers in Sports and Active Living, 8*, 1830716. https://doi.org/10.3389/fspor.2026.1830716

Sal-de-Rellán, A., Hernández-Suárez, Á., & Hernaiz-Sánchez, A. (2025). Gamification and motivation in adolescents: Systematic review from physical education. *Frontiers in Psychology, 16*, 1575104. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1575104

UNESCO. (2015). *International charter of physical education, physical activity and sport*. https://www.unesco.org/en/legal-affairs/international-charter-physical-education-physical-activity-and-sport

Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). *Pro osnovni zasady derzhavnoi polityky u sferi utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti* [On the basic principles of state policy for affirming Ukrainian national and civic identity] (Law No. 2834-IX). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20

Wang, M., Xu, J., Zhou, X., Li, X., & Zheng, Y. (2025). Effectiveness of gamification interventions to improve physical activity and sedentary behavior in children and adolescents: Systematic review and meta-analysis. *JMIR Serious Games, 13*, e68151. https://doi.org/10.2196/68151

Wang, Y., Wang, H., Wang, S., Wind, S. A., & Gill, C. (2024). A systematic review and meta-analysis of self-determination-theory-based interventions in the education context. *Learning and Motivation, 87*, 102015. https://doi.org/10.1016/j.lmot.2024.102015

World Health Organization. (2020). *WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour: At a glance*. https://www.who.int/publications/i/item/9789240014886

Zhang, J., Soh, K. G., Bai, X., Mohd Anuar, M. A., & Xiao, W. (2024). Optimizing learning outcomes in physical education: A comprehensive systematic review of hybrid pedagogical models integrated with the Sport Education Model. *PLOS ONE, 19*(12), e0311957. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0311957

Zhang, J., Xiao, W., Soh, K. G., Yao, G., Mohd Anuar, M. A. B., Bai, X., & Bao, L. (2024). The effect of the Sport Education Model in physical education on student learning attitude: A systematic review. *BMC Public Health, 24*, Article 949. https://doi.org/10.1186/s12889-024-18243-0

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License
e-ISSN: 2786-586X